

یادداشت

شورای نگهبان و بررسی مرحله نخست طرح «اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی»

سیدحسن حیدری

حقوقدان

به‌رورسسانی قوانین انتخاباتی و رفع نواقص و کاستی‌های قوانین کنونی این حوزه، همواره به عنوان یکی از رهیافت‌های اصلی چالش‌های نظام انتخاباتی جمهوری اسلامی ایران مطرح بوده است. بنا این حال پس از ابلاغ سیاست‌های کلی انتخابات توسط مقام معظم رهبری در سال ۱۳۹۵ و ضرورت هماهنگی قوانین انتخاباتی با احکام آن، اهمیت اصلاح قوانین این حوزه بیش از پیش مطرح شد. پس از وقفه‌ای چند ساله، در دی‌ماه سال گذشته، طرحی با عنوان «اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد که طراحانش هدف از آن را تحقق سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در خصوص انتخابات و رفع ایرادات قوانین کنونی این حوزه، عنوان می‌کنند. از جمله مهم‌ترین اصلاحات به عمل آمده در این طرح می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

شرایط داوطلبان؛ اگرچه قوانین انتخاباتی تاکنون شرایطی را برای داوطلبان پیش‌بینی کرده‌اند، لکن این شرایط از دو حیث واجد ایراد هستند، یکی از حیث عدم جامعیت و والی نبودن به منظور ارجح کردن توانایی نامزدان برای مسئولیت خلیف نمایندگی و دیگر عدم امکان ارائه معیارهای عینی برای احراز آن‌ها. لذا این دو موضوع مورد توجه این مشوه قرار گرفته است.

ثبت نام داوطلبان؛ براساس قوانین موجود، هر فردی بدون اینکه هیچ گونه ارزیابی اولیهای نسبت به وی وجود داشته باشد، قادر است به عنوان داوطلب در انتخابات مجلس ثبت نام کند و همین مسئله نیز باعث شده تا در هر دوره از انتخابات با خیل عظیمی از داوطلبانی روبه‌رو باشیم که بخش قابل توجهی از آن‌ها فاقد شرایط اولیه و عینی جهت داوطلبی هستند.مثلا فردی که فاقد مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و یا دارای سابقه سوء کفبری باشد، اگرچه فاقد شرایط داوطلبی است، اما می‌تواند نسبت نام کند و به تبع، بررسی صلاحیت وی نیز بر عهده نهاد ناظر قرار می‌گیرد و نهایتاً پس از بررسی و استعلامات لازم با رد صلاحیت مواجه می‌شود، درحالی‌که سه اصولاً چنین فردی به دلیل عدم وجود شرایط عینی و اولیه، اساساً نباید در فرایند بررسی صلاحیت قرار گیرد و چنین امری باعث می‌شود که بخش زیادی از زمان و انرژی نهاد ناظر و مجری مصرف داوطلبانی شود که عدم وجود شرایط درخصوص آن‌ها آشکار است. از همین‌رو در این طرح به شناسایی اولیه توانایی و شایستگی داوطلبان در مرحله ثبت‌نام از طریق شیوه‌هایی که سیاستهای کلی انتخابات بر آن‌ها تاکید داشته، توجه شده است.

بررسی صلاحیت‌ها؛ از جمله محورهای مهم دیگری که این مصوبه به آن پرداخته است، نحوه بررسی صلاحیت داوطلبان انتخابات مجلس است که همواره با مسائل و چالش‌هایی مواجه بوده است. این مهم که مطابق قانون اساسی برعهده شورای نگهبان گذاشته شده است، هم اکنون از طریق هیأت‌های نظارت این شورا صورت می‌پذیرد که به جهت کمبود فرصت و پاره‌ای از مسائل، از جمله عدم پیش‌بینی برخی ترتیبات قانونی، چالش‌هایی را برای مقام ناظر ایجاد می‌کند. از اینبو مصوبه مذکور سعی کرده با ایجاد سازوکار منسوبی بررسی صلاحیت، ذیل شورای نگهبان و همچنین پیشبینی نحوه بررسی صلاحیت و رسیدگی به اعتراض داوطلبان و اشراف شورای نگهبان بر فرآیند رسیدگی، مسائل مربوط به این حوزه را برطرف کند.

این طرح نهایتاً در جلسه علنی ۲۳/۲/۱۴۰۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و برای بررسی از حیث انطباق با شرع و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان پس از بررسی این طرح در جلسات متعدد، آن را واجد ایماهات و ایراداتی تشخیص داد و برای اصلاح به مجلس شورای اسلامی بازگرداند.

از جمله مهم‌ترین ایرادات شورای نگهبان می‌توان به ایراد مربوط به ماده ۱ این طرح اشاره کرد. بر اساس این ماده اگر تحت شرایطی از جمله فوت، استعفا و … تعداد نمایندگان کاهش یابد، زمان برگزاری انتخابات میان‌دوره‌ای همزمان با اولین انتخابات بعدی خواهد بود. این حکم در صورتی که تعداد نمایندگان سه کمتر از چهارنیم مجموع نمایندگان کاهش یابد، به دلیل اینکه باعث می‌شود برخی از اصول قانون اساسی که برای بعضی از صوهای نصاب مشخصی تعیین کرده، تا زمان برگزاری انتخابات بعدی قابلیت اجرا نداشته باشد، با توجه به اینکه به استناد قانون اساسی هیچ زمان کشور نباید بدون مجلس باشد، مغایر اصل ۶۳ و ۷۸ قانون اساسی شناخته شد.

در ماده ۴۳ این طرح درج آگهی یا محتوا علیه نامزدهای انتخاباتی با احزاب و گروه‌های سیاسی توسط رسانه‌های همگانی ممنوع اعلام شده است. شورای نگهبان در اظهارنظر خود که در راستای تضمین آزادی بیان در رسانه‌ها ارزیابی می‌شود، این حکم را از این حیث که آیا نقدهای خالی از توهین و امثال آن را دربر گرفته و باعث ممنوعیت آن‌ها نیز می‌شود یا خیر، واجد ایراد دانست. این ایراد شورای نگهبان تبیین کرده و مانع از اعمال سلیقه و بسط بد در تفسیر آن نشود، همچنین در ماده ۲۹ این طرح، ضمن محدودیت نیست.

ماده ۵۵ادین تبیین مبرهه برخی از قوانین مرتبط را نسخ کرده که از جمله آن «قانون الحاق موادمواده به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» است. براساس این قانون، «ممنوع‌بودن تبلیغات توسط صدا و سیما و جراید شامل بخش مستقیم مذاکرات مجلس شورای اسلامی و درج آن در جراید نمی‌شود». شورای نگهبان در راستای صیانت از شفافیت مجلس شورای اسلامی و اصل ۶۹ قانون اساسی، نسخ این حکم را از این جهت که آسیا به‌منزله ممنوعیت بخش مذاکرات مجلس شورای اسلامی از صدا و سیما و درج منتشر شود، شورای نگهبان مانع از تحدید این اصل شده و حتی به بهانه ممنوعیت تبلیغات انتخاباتی نیز اجازه نداد که شفافیت مذاکرات مجلس شورای اسلامی خنده‌دار شود. بر اساس ماده ۴۴ طرح مذکور نیز، اکثر نامزدها، احزاب، گروه‌ها و اشخاص حقیقی و حقوقی در فعالیت‌های تبلیغاتی انتخاباتی اقدام به «خریب» اشخاصی دیگر کنند. این اقدام آن‌ها جرم شناخته شده و مستوجب مجازات دانسته شده بود. شورای نگهبان مجددا در راستای صیانت از آزادی بیان، واژه «خریب» را به جهت روشن نبودن مفهوم، واجد ابهام تشخیص داد تا مجلس شورای اسلامی حدود آن را به طور مشخص تبیین کرده و مانع از اعمال سلیقه و بسط بد در تفسیر آن نشود، همچنین در ماده ۲۹ این طرح، ضمن توسعه صلاحیت‌های شورای نگهبان، وظیفه ابلاغ نتیجه بررسی صلاحیت داوطلبان انتخابات، به هیأت‌های نظارت این شورا داده شده بود. شورای نگهبان در بررسی این ماده ضمن تصریح به مابیت اجرائی این حکم، آن را مغایر با صلاحیت صرفاً نظارتی این شورا در انتخابات مجلس شورای اسلامی دانسته و توسعه صلاحیت خود توسط این ماده را مغایر با اصل ۶۰ و ۹۹ قانون اساسی تشخیص داد.

گزارش

رئیس‌جمهور گفت: باید برای تشکیل خانواده، تقویت فضای فرزندآوری در جامعه، سبک زندگی اسلامی، زیست عیفانه و رفاه و آرامش خانواده‌ها بکوشیم.

سید ابراهیم رئیسی رئیس‌جمهور دیروز در حاشیه بازدید خود از سازمان صداوسیما که به‌مناسبت روز خبرنگار انجام شد، در برنامه «سیمای خانواده» حاضر شد و طی سخنانی ضمن تبریک روز خبرنگار و گرمی‌داشت شهدای رسانه بیان کرد: نهاد خانواده نهادی ولو کوچک است اما بسیار اثرگذار است و بسیار اهمیت دارد، مأموریت ما و شما مشترک است و باید برای تقویت نهاد خانواده در جامعه تلاش کنیم. وی افزود: باید برای تشکیل خانواده، تقویت فضای فرزندآوری در جامعه، سبک زندگی اسلامی، زیست عیفانه و رفاه و آرامش خانواده‌ها بکوشیم.

رئیسی اظهار داشت: برنامهٔ «سیمای خانواده» مسائل خانواده‌ها را دنبال می‌کند و اقشار مختلفی از جامعه پیگیر آن هستند.

وی در پاسخ به سؤالی درباره خانوادهٔ خود نیز بیان کرد: بنده دو فرزند دختر دارم که هر دو دانشجوی مقطع کارشناسی‌ارشد و دکتری هستند؛ هر دو نیز دارای دو فرزند هستند و من چهار نوه دارم. بهترین اوقاتی که بعد از انجام کار و مشغله‌های متعدد آرامش را برای من به ارمان می‌آورد، دورهمی است که سعی می‌کنیم با خانواده داشته باشیم. از جمله بهترین اوقات ما این است که بتوانیم گرهی از مشکلات یک خانواده‌باز کنیم، مثلاً وقتی در اجتماعات مردمی می‌رویم و آنان از حل شدن مسائل‌شان خبر می‌دانند و یا هر زمان که از خانه‌دار شدن مردم مطلع می‌شویم، حقیقتاً خوشحال می‌شویم.

وی با بیان اینکه صداوسیما و همه رسانه‌ها می‌توانند نقش مؤثری در جهت تقویت نهاد خانواده داشته باشند، عنوان کرد: رسانه ملی در همه خانواده‌ها حضور دارد و به‌نحوی

سیاست‌روز

www.siasatrooz.ir

عضو همهٔ خانواده‌هاست. مهم‌ترین بخش پیگیری مسئله جوانی جمعیت، مسئله فرهنگ‌سازی است که الگوهای موفق باید نشان داده شوند تا جامعه به این سمت ترغیب شود.

رئیسی در ادامه با تأکید بر لزوم رعایت الگوی مصرف گفت: باید در جامعه به ترویج روحیه قناعت و هم‌چنین الگویی مصرف بپردازیم؛ ما در دولت خدمتگرای خواهیم کرد ولی در مصرف انرژی‌ها نیاز است که مردم صرفه‌جویی داشته باشند. ما درباره تولید برق هدف‌گذاری کردیم تا پایان دولت ۳۵ هزار مگاوات برق را تولید کنیم و تلاش هم کردیم در این زمینه دچار قطعی نشویم اما مهم‌ترین کمک مردم، صرفه‌جویی است و نقش مادر خانواده بسیار بااهمیت است.

وی با اشاره به نقش خانواده در حل مشکلات کشور عنوان کرد: خانواده‌ها در ایجاد آرامش در شهر و روستاها کمک زیادی کردند؛ مثلاً در دوران کرونا و برخی بلایای طبیعی برخی کشورها که مدعی توسعه هستند فروشگاه‌هایشان غارت شد ولی در زمایش کمک مؤمنانه با فرمایش رهبر معظم انقلاب دیدیم که مردم همگی وارد میدان شدند و به کمک یکدیگر آمدند و جلوه‌های زیادی از همکاری، ایثار و همیاری را مشاهده کردیم؛ این‌ها مروهون نهاد خانواده و تربیت است. دگر‌خواهی در پرو خداخواهی از آموخته‌های دین ماست، و ما مگر می‌توانیم بگوییم همسایه به ما ربطی ندارد؟

رئیسی در پایان سخنان خود در این برنامه تلویزیونی گفت: خانواده‌های شهدا بهترین الگوهای ما هستند و باید به‌عنوان الگو به جامعه معرفی شوند.

رئیسی هم‌چنین با حضور در استودیوی خبر ساعت ۱۴ شبکه یک سیما طی سخنانی ضمن تبریک روز خبرنگار گفت: خبرنگاران و اهالی رسانه نقش مهمی در تبیین

رئیس‌جمهور:

منتقدین را «بی‌شناسنامه» نمی‌خوانیم

خواستہ‌های مردم عزیزمان برای مدیران و دولتمردان و هم‌چنین نقش مؤثری برای بیان دیدگاه‌های مسئولان برای مردم دارند. رسانه و اصحاب آن یل ارتباطی بین مردم و مسئولان هستند و باید تلاش شبانه‌روزی این عزیزان در عرصه‌های مختلف مدنظر قرار بگیرد. اصحاب رسانه نقش فعالی در دفاع مقدس داشتند و هرچه خبر و تصویر از آن دوران داریم، مرهسون تلاش خبرنگاران و رسانه است.

وی تصریح کرد: حضور رسانه ملی و رسانه‌ها در جهاد تبیین نقش مؤثری دارد و صداوسیما مرکز فرهنگ و فکر است. رسانه‌ها در مقابله با جریان‌سازی دشمن و ترویج سبک زندگی ایرانی و اسلامی نقش مهمی دارند. رئیس‌جمهور گفت: دولت در میدان عمل و اقدام است و تبیین عملکرد دولت به عهده رسانه‌هاست؛ البته شاید به این اقدامات نقدهایی هم وارد باشد ولی ما فرد منتقد را «بی‌شناسنامه» نمی‌خوانیم و معتقدیم باید حرف منتقد را شنید و دولت گوش شنوا دارد. اصحاب رسانه ممکن است تحلیل و یا نظری داشته باشند و ما این را برای دولت نعمت می‌دانیم، انصاف جای خود را دارد و این انتقاداتها برای دولت مفید خواهد بود.

رئیسی هم‌چنین با حضور در تحریریه جرس صدا و سیما طی سخنانی گفت: باید نقض‌ها رفع شود و فقط اعلام گزارش مشکل کارگشا نیست؛ مقام معظم رهبری فرمودند اینکه برخی دستگا‌ها فساد اقتصادی را فقط بیانش کنند کافی نیست، بلکه باید با فرد خاطی برخورد شده و بستر فسادزا رفع شود؛ این مردم را خوشحال و امیدوار می‌کند. وی عنوان کرد: باید در پی آسیب‌شناسی به دنبال آسیب‌زدایی باشیم و اگر حل مسئله انجام نشود، صرف مطالبه‌گری مسئله را حل نمی‌کند. اگر این‌طور نشود مشکلی بر مشکلات مردم می‌افزاید و این مطالبه منجر

محسنی اژه‌ای:

قاضی نباید تحت تاثیر فضاسازی‌ها

قرار گیرد

نمی‌کردند اما بواسطه اقتدار ایران اسلامی از پیشبرد این حربه عاجزند.

رئیس قوه قضائیه تصریح کرد: هیچکس نمی‌تواند در مقابل اعمال شجاعت قاضی در چارچوب قانون و عدل بایستد، قاضی نباید تحت تاثیر فضاسازی‌ها قرار گیرد؛ چرا که در آن صورت عدالتش مخدوش می‌شود.

محسنی اژه‌ای بیان داشت: در بسیاری از موارد در تدوین لوایح قضایی با اعمال سازوکارهایی از قضات شاغل و حتی قضات بازنشسته نظرخواهی صورت می‌گیرد.

پیش از سخنان رئیس قوه قضائیه، حجت‌الاسلام موسوی رئیس کل دادگستری استان فارس طی سخنانی اظهار کرد: در راستای تحقق رشد تولید در کشور، با کمک مجموعه قضایی استان فارس، ۶۷ شرکت در سال گذشته و ۲۲ شرکت در

۴ ماه و نیم سپری‌شده از سال جاری احیا شدند.

در این دیدار، نمایندگان قضات، کارکنان آداری، کارکنان شوراهای حل اختلاف و سازمان‌های تابعه قوه قضائیه، به بیان مطالب و نقطه نظرات خود پرداختند.

سخنگوی دولت:

دولت بدون اطلاع مردم کاری نمی‌کند

خود را از دست داده بودند.

وی اضافه کرد: در حوزه اقتصادی هم تورم مزمن چندین ساله که جان اقتصاد را گرفته و توانش مضحمل شده بود وجود داشت. در حوزه بین‌الملل همه تخم‌مرغ‌ها در یک سبد گذاشته شده بود و این سبد هم از بین رفته بود. در چنین فضایی دولت سیزدهم شروع به بازسازی حوزه‌های اقتصادی، سرمایه اجتماعی، سلامت و حوزه بین‌الملل کرد.

بهبادری جهرمی در ادامه بیان کرد: در حوزه سلامت شما همین الان دارید نتایجش را می‌بینید و یا در حوزه بین‌الملل آثار طراحی‌ها و بازطراحی‌های جدید را کم می‌بینید. ما پرونده‌های بزرگ شکست خورده کرنت را توانستیم در این دو سال در دست‌ور رسیدگی قرار دهیم. وی همچنین خاطرنشان کرد: با وجود اینکه سال گذشته با بهره‌گیری از نقاط ضعف درونی ما، اغتشاشاتی طراحی شد تا بتوان اقدامات بین‌المللی را روی آن سوار کرد اما نتوانستند اقدامات جدی بین‌المللی را روی آن سوار کنند چون در حوزه دیپلماسی فعالیت‌ها جدیدی طراحی و رویکردهای خوبی اتخاذ شده بود. فعالیت‌های منطقه‌ای و حوزه خلیج فارس را هم دیدماید با عضویت در سازمان‌هایی مثل شانگهای که دروازه جدیدی را باز می‌کند.

سخنگوی دولت با بیان اینکه در حوزه سرمایه اجتماعی، مردم شروع به اعتماد کردن کرده‌اند، گفت: مردم متوجه شده‌اند که دولت کاری نمی‌کند مگر اینکه قبل از آن با مردم آن را در میان گذاشته است؛ اینکه بتوانیم سیر درمان این جامعه آسیب‌دیده از اقتصاد، سیاست خارجی و مشکلات از پیش روی آن‌ها که از ابتدای دولت شروع می‌شود، به این است که بتوانیم در حوزه افکار عمومی و رسانه بهتر این جامعه را همراه کنیم.

علی‌بهداری جهرمی در سخنرانی خود به مناسبت روز خبرنگار در آیین گرامیداشت مقام راویان سلامت و دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه شهید بهشتی با گرامیداشت یاد شهدای خبرنگار، اظهار کرد: برداشتن گره‌ها و مشکلات از پیش روی آن‌ها که از ابتدای دولت هم در دستور کار بوده و هست و گام‌هایی برداشته شده و خیلی از مسائل هم نیازمند پیگیری است.

وی ادامه داد: در ایام اخیر که جامعه ما دچار بیماری‌هایی به ویژه در حوزه‌های اقتصادی است، همکاری جمعی کسانی که دلسوز حل این بیماری هستند اهمیت دارد. در آغاز فعالیت دولت سیزدهم در شهریور ۱۴۰۰، اوج شیوع ویروس کرونا بود و ما روزانه ۲۰۹ نفر کشته شدگرونی داشتیم. مشابه همین در در حوزه سرمایه اجتماعی هم داشتیم و مردم اعتماد

در بخش دیگری از جلسه علنی، رئیس مجلس در پاسخ به تذکر رئیس کمیسیون اقتصادی که خواستار برگزاری نشستتی درباره وضعیت بازار بورس در مجلس شد، گفت: حتما هفته آینده نشستی با حضور مسئولان بورس برگزار خواهد شد. نمایندگان در جریان بررسی گزارش شور دوم کمیسیون ویژه جهش و رونق تولید و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در مورد طرح تامین مالی و جهش تولید از طریق اصلاح قوانین حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، به‌منظور فراهم ساختن زمینه سرمایه‌گذاری عموم مردم در انواع طرح های تولیدی یا زیربنایی هرگونه نقل و انتقال دارایی به‌از شرکت های سهامی پروژه، صندوق‌های تامین مالی، زمین، ساختمان، املاک و مستغلات را مشمول مالیات بر نرخ صفر کردند.

در مصوبه دیگر مربوط به این طرح، مقرر شد که شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران یا فرابورس ایران که نسبت به افزایش سرمایه از طریق صرف سهام با سلسب حق تقدم و عرضه عمومی اقدام نمایند، مشروط بر انجام اقداماتی، به میزان افزایش سرمایه ثبت شده از سود سال مالی قبل آنها، مشمول مالیات به نرخ صفر می‌شوند. همچنین با تصویب نمایندگان، بورس‌های کالایی مجاز به ایجاد امکان معاملات کالا در بورس‌های بر مبنای اسناد اعتباری و ایجاد ابزار لازم برای تبدیل اسناد اعتباری به ریال شدند.

از طرف دیگر، سازمان سرمایه‌گذاری خارجی و کمک های اقتصادی و فنی ایران مکلف شدند تا به‌ منظور معرفی ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری دولتی و

غیردولتی در کشور و جذب تامین مالی خارجی، نسبت به ایجاد زیرساخت الکترونیکی تحت عنوان «سامانه جامع اطلاعات سرمایه گذاری کشور» اقدام نماید.

در جریان بررسی مواد ۲۱ تا ۲۴ طرح تامین مالی و جهش تولید از طریق اصلاح قوانین حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی و رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، مصوب شد که سازمان بورس و اوراق بهادار می‌تواند بخشی از منابع داخلی خود را به شکل سپرده در اختیار صندوق تثبیت بازار سرمایه قرار دهد. صندوق توسعه ملی نیز مجاز شد تا یک درصد از منابع ورودی سالانه خود را در این صندوق سرمایه گذاری کند.

همچنین با رأی نمایندگان، دستگاه‌های اجرایی و استانداری‌ها موظف به تهیه بسته‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی مربوط به خود و واگذاری آن به سرمایه گذاران واجد شرایط شدند.

در مصوبه دیگر مربوط به این طرح، نمایندگان به وزارت اقتصاد مجوز صدور ضمانت نامه های دولتی طرح های اقتصادی بخش غیردولتی در راستای حمایت از تامین منابع مالی خارجی دادند.

در جریان این جلسه، نایب رئیس مجلس بند مربوط به اعطای تابعیت به اتباع سرمایه گذار در بانک ها و موسسات اعتباری غیربانکی ایرانی را به منظور رفع ابهام به کمیسیون ویژه جهش و رونق تولید و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی ارجاع داد.